

המצאים המרכזיים

תלמידים יוצאי אתיופיה, כמו יתר התלמידים העולים או בני העולים, מתמודדים עם קשיים לימודיים משמעותיים. בדו"ח זה ראמ"ה משווה בין תלמידים יוצאי אתיופיה לבין תלמידים דוברי עברית שאינם יוצאי אתיופיה, בגילאי יסודי וחטיבת ביניים, בהתייחס להישגים במבחן שפת אם (עברית) ולעמדות תלמידים כלפי לימודי השפה. מהשוואת הישגי התלמידים ועמדותיהם עולים הממצאים הבאים:

- לראשונה, הישגים בשפה של תלמידי יסודי יוצאי אתיופיה מרקע חברתי-כלכלי נמוך – גבוהים יותר מאלה של הדומים להם שאינם יוצאי אתיופיה.
- הצמצום בפער שבין יוצאי אתיופיה ביסודי ובחטיבה לבין שאר דוברי העברית בהישגים בשפה לאורך כעשור – משמעותי ומתמשך.
- ביסודי, יוצאי אתיופיה מגלים קושי גדול יותר בממד הפרשנות וההערכה של טקסטים, ולצד זה, הם מגלים יותר הנאה ועניין בשיעורי העברית.
- בחטיבות הביניים, תלמידים יוצאי אתיופיה מדווחים על תחושת מסוגלות נמוכה בלימודי העברית, אך הם מייחסים לה חשיבות רבה.

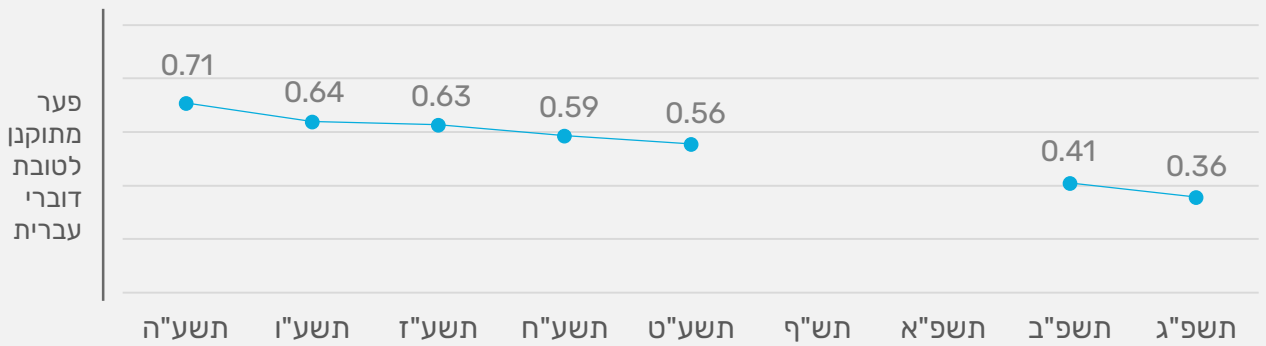

פערי הישגים באוריינות שפה בין תלמידים יוצאי אתיופיה לתלמידים דוברי עברית הולכים ומצטמצמים לאורך השנים.

מניתוח נתוני המבחנים מאז תשע"ה (2014/2015), ניכרת מגמה מתמשכת של צמצום הפערים בין יוצאי אתיופיה לבין יתר דוברי העברית. לצורך השוואה, בחנו את הפערים במונחי סטיות תקן בין שתי הקבוצות בכל מועד היבחנות. הפערים בחטיבות הביניים גדולים יותר מאשר ביסודי:

פער הישגים באוריינות שפה בשלב חינוך יסודי, בין תלמידים דוברי עברית ליוצאי אתיופיה: השוואה רב שנתית, פערים במונחים של סטיות תקן

פער הישגים באוריינות שפה בחטיבות הביניים, בין תלמידים דוברי עברית ליוצאי אתיופיה: השוואה רב שנתית, פערים במונחים של סטיות תקן

בשלב החינוך היסודי בשנים תשע"ה עד תשע"ט השתתפו במבחן תלמידי כיתות ה', ואילו בשנים תשפ"ב עד תשפ"ג השתתפו תלמידי כיתות ד'. בתש"ף ובתשפ"א לא נערכו מבחנים. בחטיבות הביניים השתתפו תלמידי כיתות ח' לאורך כל התקופה, מלבד תש"ף, תשפ"א ותשפ"ב - בהן נערך מבחן זה כלל. החל משנת תשפ"ב מתווה ההערכה וההיבחנות עוזכנו, והציונים מדווחים על סולם אחר. כדי לאפשר השוואה תקפה לאורך השנים בין הישגי תלמידים יוצאי אתיופיה לבין הישגי שאר התלמידים דוברי העברית, הנתונים מוצגים במונחים של פערים מתוקננים (סטיות תקן).

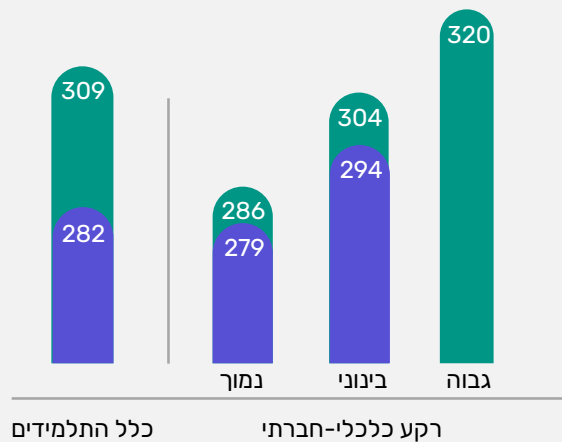

לראשונה, תלמידי היסודי יוצאי אתיופיה מרקע חברתי-כלכלי נמוך השיגו תוצאות טובות יותר מדוברי העברית מרקע דומה להם

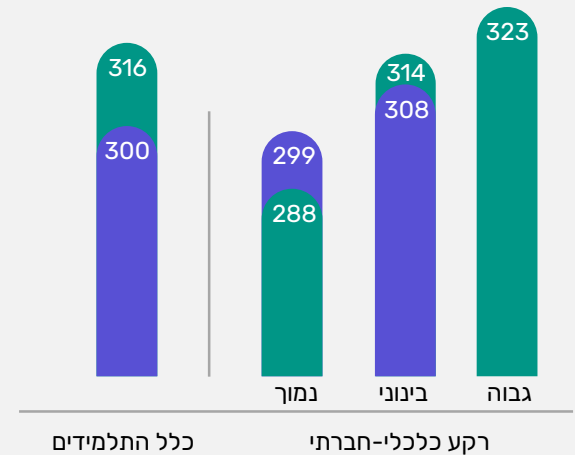
בקרב תלמידים בכיתות ד' מרקע חברתי-כלכלי נמוך, ממוצע ההישגים של תלמידים יוצאי אתיופיה בתשפ"ג היה גבוה ב-11 נקודות (!) ביחס לשאר התלמידים דוברי העברית. בכיתות ח' הפערים בין קבוצות מרקע חברתי-כלכלי דומה הגיעו ל-7-10 נקודות. ממוצעי ההישגים של כלל יוצאי אתיופיה נמוכים מאלו של שאר דוברי העברית ב-16 נקודות ביסודי וב-27 נקודות בחטיבה.

הישגי התלמידים בכיתות ח' בתשפ"ג: כלל התלמידים ובפילוח לפי רקע כלכלי-חברתי

הישגי התלמידים בכיתות ד' בתשפ"ג: כלל התלמידים ובפילוח לפי רקע כלכלי-חברתי

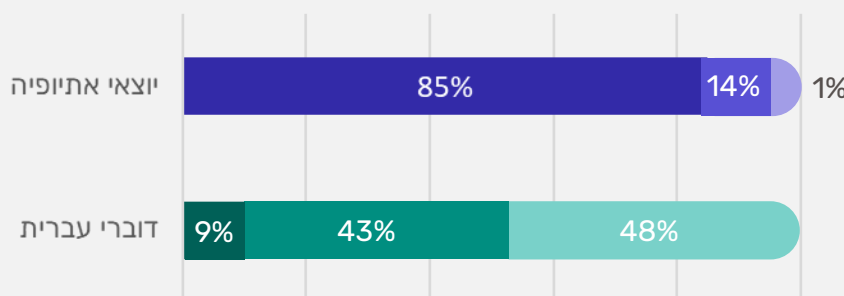

דוברי עברית ● יוצאי אתיופיה ●

ניתוח נתוני הרקע של התלמידים שנבחנו בתשפ"ג מכיתות ד' ו-ח', על פי מדד הטיפוח, מגלה עובדה ידועה, אך מטרידה: כ-85% מהתלמידים יוצאי אתיופיה שהשתתפו במבחן מגיעים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, בהשוואה לכ-10% בלבד בקרב שאר דוברי העברית. הבדל זה מסביר חלק ניכר מהפערים בממוצעי ההישגים בין יוצאי אתיופיה לבין שאר דוברי העברית. [מדד הטיפוח](#) נשען בין היתר על השכלת ההורים וארץ העלייה של התלמידים.

התפלגות התלמידים לפי רקע כלכלי-חברתי

יוצאי אתיופיה ● רקע גבוה ● רקע בינוני ● רקע נמוך ●
דוברי עברית ● רקע גבוה ● רקע בינוני ● רקע נמוך ●

3

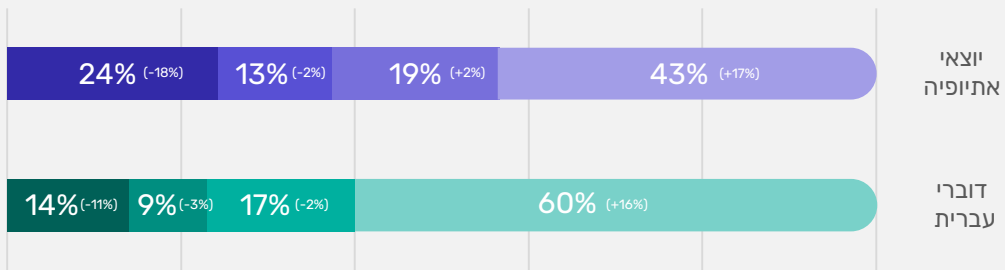
בכיתה ד', רבע מהתלמידים יוצאי אתיופיה מבצעים מיומנויות בסיסיות בהבנת הנקרא, אך כמעט מחצית מצליחים לבצע מיומנויות מתקדמות.

ביחס לתשפ"ב, השיפור בהישגי תלמידים יוצאי אתיופיה מתבטא בירידה חדה של 18% בשיעור התלמידים ברמת הביצוע הנמוכה, לצד עלייה חדה של 17% בשיעור התלמידים יוצאי אתיופיה ברמת הביצוע הגבוהה. בקרב המתקשים, הירידה חדה יותר מזו של שאר דוברי העברית.

התפלגות תלמידי כיתות ד' לרמות ביצוע בהבנת הנקרא

שיעורי תלמידים יוצאי אתיופיה ותלמידים דוברי עברית בכל אחת מרמות הביצוע, והשינוי מתשפ"ב

- גבוהה
- בינונית-גבוהה
- בינונית-נמוכה
- נמוכה

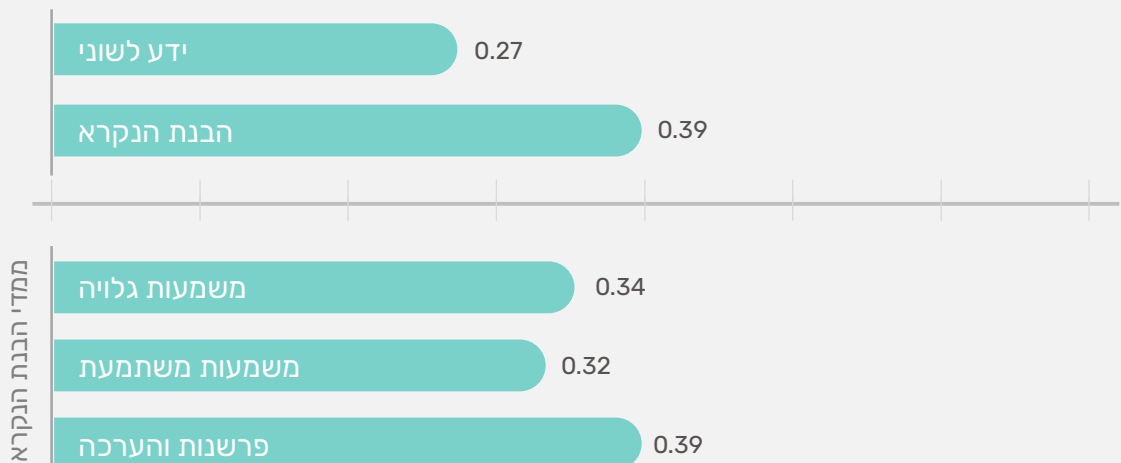
4

בכיתה ד', הקושי הגדול ביותר איתו מתמודדים יוצאי אתיופיה ביחס לשאר דוברי העברית הוא במיומנויות פרשנות והערכה.

הפער בין תלמידים יוצאי אתיופיה בכיתות ד' לבין שאר דוברי העברית קטן יותר בידע לשוני ביחס להבנת הנקרא. בבדיקה של ממדי הבנת הנקרא, בתחום פרשנות והערכה קיים פער גדול במקצת ביחס לממדי המשמעות הגלויה והמשתמעת.

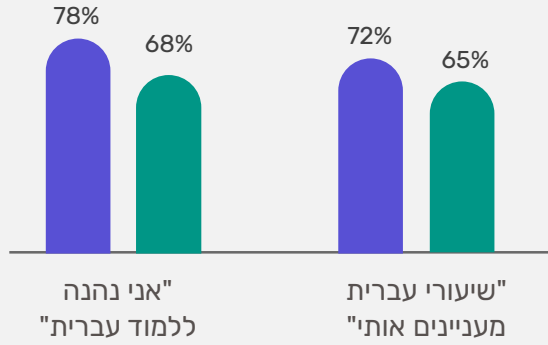
תחומים באוריינות לשונית וממדי הבנת הנקרא בכיתה ד': פערי הישגים לטובת תלמידים דוברי עברית

בכיתות ד', שיעור גבוה יותר של תלמידים יוצאי אתיופיה דיווח בתשפ"ג על הנאה ועניין בשיעורי העברית, בהשוואה לשאר דוברי עברית.

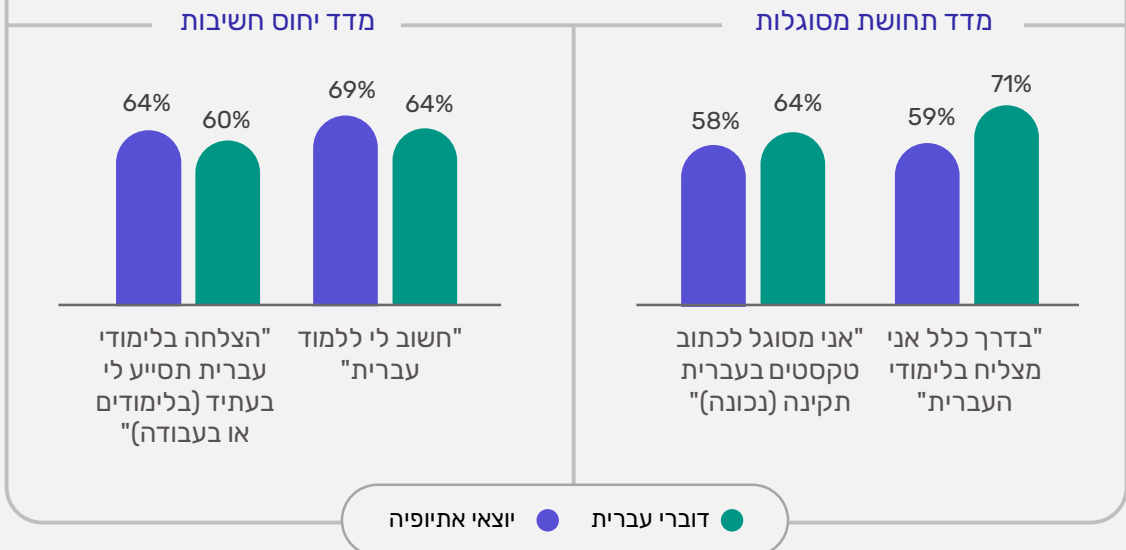
מדד עניין והנאה בלימודי תחום הדעת עברית, בקרב תלמידי כיתות ד':
שיעורי הסכמה עם ההיגדים בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה ותלמידים דוברי עברית

● דוברי עברית ● יוצאי אתיופיה

בכיתות ה', שיעור נמוך יותר של תלמידים יוצאי אתיופיה דיווח בתשפ"ג על תחושת מסוגלות והצלחה בשיעורי העברית, בהשוואה לשאר דוברי העברית.

תחושת מסוגלות וייחוס חשיבות כלפי תחום הדעת עברית, בקרב תלמידי כיתות ה':
שיעורי הסכמה עם ההיגדים בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה ותלמידים דוברי עברית

● דוברי עברית ● יוצאי אתיופיה

האותיות הקטנות

הדו"ח מביא נתונים חדשים ביחס לתוצאות המבחנים הארציים בשפת-אם עברית שנערכו בשנים **תשפ"ב** (בו השתתפו תלמידי כיתות ד') ו**תשפ"ג** (בו השתתפו תלמידי כיתות ד' ו-ח'). בדו"ח נכללים נתוני תלמידים הלומדים בבתי-ספר דוברי עברית שבפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי, למעט תלמידים המקבלים תמיכה מתוכנית השילוב. נתוני העבר המוצגים כאן דווחו בהרחבה בדו"ח קודם של ראמ"ה, שסקר את נתוני **תשע"ה-תשע"ט**.

המחקר מתבסס על נתוניהם של תלמידים יוצאי אתיופיה במבחנים הארציים בשפת-אם עברית: בתשפ"ב נבחנו 1,726 תלמידי כיתות ד'; בתשפ"ג נבחנו 2,014 תלמידי כיתות ד', ו-1,887 תלמידי כיתות ח'. לצורך המחקר, "תלמידים יוצאי אתיופיה" זוהו בנתונים המנהליים של משרד החינוך כתלמידים שנולדו באתיופיה, או שלפחות אחד מהוריהם נולד באתיופיה. מהנתונים נמצא כי שיעורם של התלמידים העולים (אשר נולדו באתיופיה) מקרב התלמידים יוצאי אתיופיה עומד על כ-15% בכיתות ח' ועל פחות מ-5% בכיתות ד'. מאחר והקבוצה קטנה, בחרנו שלא לדווח על השוואות בין תלמידים עולים לתלמידים בני עולים.

סיווג התלמידים לאחת מארבע רמות ביצוע מבוסס על מיומנותיהם בהבנת הנקרא, כפי שאלה באות לידי ביטוי במבחן.

